

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Έμφυλα στερεότυπα στον Γιούγκερμαν του Μ. Καραγάτση»

Συγγραφή: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΚΗΣ

Εφαρμογή: ΣΤΕΛΛΑ ΚΑΛΟΓΕΡΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Έμφυλα στερεότυπα στον *Γιούγκερμαν* του Μ. Καραγάτση

Εφαρμογή σεναρίου

Στέλλα Καλογερά

Δημιουργία σεναρίου

Νικόλαος Κούκης.

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

Γενικό Λύκειο Αμφίκλειας

Χρονολογία

Από 25-11-2014 έως 17-12-2014.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Πληροφορική

Χρονική διάρκεια

Οκτώ (8) ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα με βιντεοπροβολέα και υπολογιστή με σύνδεση στο διαδίκτυο (εργαστήριο φυσικών επιστημών).

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης, Facebook.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Η διδάσκουσα που εφάρμοσε το συγκεκριμένο σενάριο ήταν εξοικειωμένη: α) με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας των μαθητών, β) με τη δημιουργία και τη διαχείριση ιστολογίου ως περιβάλλοντος ψηφιακής τάξης, γ) με τη χρήση του Facebook και δ) με τη χρήση του ψηφιακού εργαλείου [Tagxedo](#).

Οι μαθητές, από την άλλη, διέθεταν ευχέρεια στη χρήση του διαδικτύου. Τους ζητήθηκε πριν την έναρξη του σεναρίου να δημιουργήσουν έναν λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου Google Mail, ώστε να μπορούν να εισέρχονται στη διαδικτυακή τάξη τους. Επίσης, γνώριζαν τη χρήση του προγράμματος επεξεργασίας κειμένου, καθώς και το πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων. Όμως, δεν είχαν εμπειρία διαδικτυακής τάξης και γενικότερα επρόκειτο για μία ετερόκλητη και πολυμελή τάξη, η οποία δυσκολευόταν στη συνεργασία.

Πριν από την έναρξη του σεναρίου, είχε προηγηθεί η μελέτη των βασικών γνωρισμάτων της πεζογραφίας του Μεσοπολέμου, όπως αυτά αναφέρονται στην [Εισαγωγή του σχολικού εγχειριδίου](#) (σ. 271-272). Επίσης, είχε διδαχθεί και το διήγημα του Μ. Καραγάτση «Τα χταποδάκια».

Τέλος, το σχολείο διέθετε: α) εργαστήριο πληροφορικής με τουλάχιστον έναν σταθμό εργασίας για κάθε ομάδα, ο οποίος είχε σύνδεση στο διαδίκτυο και εγκατεστημένο πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου και πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων και β) αίθουσα με βιντεοπροβολέα και υπολογιστή με σύνδεση στο διαδίκτυο (εργαστήριο φυσικών επιστημών) για την προβολή βίντεο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Νικόλαος Κούκης, Έμφυλα στερεότυπα στον *Γιούγκερμαν* του Μ. Καραγάτση, Νεοελληνική Λογοτεχνία, Β΄ Λυκείου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όπως προβλεπόταν στο αρχικό σενάριο, το θέμα του παρόντος διαθεματικού σεναρίου ήταν η μελέτη των έμφυλων στερεοτύπων με σημείο αναφοράς τον *Γιούγκερμαν*, ένα από τα μυθιστορήματα του Μ. Καραγάτση. Οι μαθητές, με αφορμή τα αποσπάσματα του εν λόγω μυθιστορήματος τα οποία υπάρχουν στο σχολικό εγχειρίδιο, ξεκίνησαν την προσέγγιση ευρύτερων τμημάτων του έργου, υπό το πρίσμα των έμφυλων στερεοτύπων τα οποία εντοπίζονται σε αυτό. Κάθε ομάδα εργασίας ανέλαβε να μελετήσει έναν ήρωα ή μία ηρωίδα του συγκεκριμένου έργου και να τον/την παρουσιάσει στους υπόλοιπους μαθητές της τάξης. Στη συνέχεια, με αφετηρία τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, και με επιπρόσθετη μελέτη θεωρητικών κειμένων για τα κοινωνικά στερεότυπα των φύλων με τη συνδρομή του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας, στο πλαίσιο της διαθεματικότητας του σεναρίου, οι ομάδες επιχείρησαν να εξαγάγουν γενικά συμπεράσματα για την ταυτότητα των φύλων κατά την εποχή του Μεσοπολέμου στην Ελλάδα και να προβούν σε σύγκριση με τις σύγχρονες έμφυλες ταυτότητες. Στο πλαίσιο της διαθεματικότητας του σεναρίου, οι μαθητές δημιούργησαν στο Facebook το προφίλ του προσώπου που μελέτησαν και έμαθαν να δημιουργούν συννεφόμελα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Όπως προβλεπόταν στο αρχικό σενάριο, επιδιώχθηκε οι μαθητές μέσα από τον *Γιούγκερμαν* να γνωρίσουν τον συγγραφέα Μ. Καραγάτση, τον νατουραλισμό ως τεχνοτροπία στο μυθιστόρημα καθώς και τις κοινωνικές αναπαραστάσεις του φύλου μέσα στα λογοτεχνικά έργα. Οι στόχοι αυτοί επιδιώχθηκε να επιτευχθούν με τη συνδρομή των ΤΠΕ, για να κατανοήσουν οι μαθητές πως υπάρχουν και άλλοι τρόποι προσέγγισης της λογοτεχνίας εκτός του παραδοσιακού, χωρίς κάτι τέτοιο να σημαίνει προσπάθεια απόρριψης ή απαξίωσης του παραδοσιακού τρόπου διδασκαλίας.

Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, μελέτησαν ανδρικά και γυναικεία πρόσωπα του μυθιστορήματος, προσπαθώντας να ανιχνεύσουν το αξιακό σύστημα της εποχής και τα πρότυπα των φύλων, όπως αυτά προβάλλονται μέσα στο μυθιστόρημα. Η μελέτη αυτή συμπληρώθηκε με θεωρητικά κείμενα, σχετικά με την ταυτότητα των φύλων, με στόχο οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν την εξέλιξη (ή τη στασιμότητα) στο θέμα της κοινωνικής ταυτότητας των δύο φύλων, συγκρίνοντας τα πρότυπα που αναδεικνύονται στο μυθιστόρημα με πρότυπα της εποχής μας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Όπως προβλεπόταν και στο αρχικό σενάριο, με την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου επιδιώχθηκε:

- να γνωρίσουν οι μαθητές τον τρόπο ζωής και το αξιακό σύστημα των ανθρώπων που ζούσαν στην Ελλάδα κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου μέσα από ένα λογοτεχνικό έργο του Μ. Καραγάτση,
- να αποκτήσουν κάποιες βασικές γνώσεις για τα έμφυλα στερεότυπα (στόχος για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, σύμφωνα και με τις Οδηγίες για τη Διδασκαλία των Φιλολογικών Μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο: 132), για να κατανοήσουν τις στερεότυπες αντιλήψεις που επικρατούσαν για την

«ταυτότητα» των φύλων κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο (Μεσοπόλεμος) στη χώρα μας αλλά και για να τις συγκρίνουν με τις αντιλήψεις που επικρατούν σήμερα,

- να συνδέσουν τις γνώσεις που απέκτησαν για την ηλεκτρονική επικοινωνία και τα δίκτυα με υπηρεσίες που ήδη χρησιμοποιούν ή συναντούν στην καθημερινή τους ζωή, όπως οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης (Facebook),
- να γνωρίσουν οι μαθητές σε βάθος τις υπηρεσίες του διαδικτύου και να αντιληφθούν την προσφορά του στον σύγχρονο άνθρωπο, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επηρεάσει τις καθημερινές ανάγκες τους.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με την εφαρμογή του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να γνωρίσουν τον τρόπο γραφής του Μ. Καραγάτση με σημείο αναφοράς ένα συγκεκριμένο μυθιστόρημά του,
- να γνωρίσουν τον νατουραλισμό ως λογοτεχνικό κίνημα στην πεζογραφία και μάλιστα στο μυθιστόρημα,
- να κατανοήσουν ότι το λογοτεχνικό κείμενο αποτυπώνει τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες ζωής της εποχής του και αναδεικνύει ανθρώπινους τύπους, αντίστοιχοι των οποίων μπορούν να ανιχνευθούν και στην εποχή μας.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να μπορούν –με τις θεωρητικές γνώσεις που απέκτησαν στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας για τα έμφυλα στερεότυπα– να ανιχνεύουν στοιχεία της ταυτότητας φύλου των χαρακτήρων ενός μυθιστορήματος.

- να μπορούν να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός προσώπου του μυθιστορήματος και στη συνέχεια, να δημιουργήσουν το προφίλ του στο Facebook,
- να ασκηθούν στην ανάρτηση των απόψεων/εργασιών τους σε διαδικτυακό περιβάλλον ψηφιακής τάξης (ιστολόγιο) και στον σχολιασμό των απόψεων των συμμαθητών τους, εκμεταλλευόμενοι τη δυνατότητα ανατροφοδότησης που παρέχουν αυτού του είδους οι εφαρμογές.

Διδακτικές πρακτικές

Όπως προβλεπόταν στο αρχικό σενάριο, βασική επιδίωξη του παρόντος σεναρίου στάθηκε η καλλιέργεια της συνεργασίας των μαθητών και η εμπλοκή τους με ενεργητικό τρόπο στη μαθησιακή διαδικασία. Αυτό επιχειρήθηκε με την ένταξη των μαθητών σε ομάδες και την υιοθέτηση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Φυσικά, η διδάσκουσα ήταν πάντα δίπλα στους μαθητές, προσφέροντας βοήθεια όποτε τη ζήτησαν, ενθαρρύνοντας και βοηθώντας στην επίλυση όποιων προβλημάτων παρουσιάστηκαν, ενώ παρουσίασε και με μετωπική διδασκαλία κάποια στοιχεία του γνωστικού αντικειμένου, τα οποία ήταν απαραίτητα για την εφαρμογή του σεναρίου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η φετινή ύλη για τα κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Β΄ Λυκείου περιλαμβάνει τη διδασκαλία κειμένων από όλες τις περιόδους που περιλαμβάνονται στο σχολικό εγχειρίδιο. Στη λογοτεχνική περίοδο της πεζογραφίας του Μεσοπολέμου ανθολογούνται τρεις επιλογές από το έργο του Μ. Καραγάτση. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν έξι (6) αποσπάσματα από το μυθιστόρημά του *Γιούγκερμαν*, ένα απόσπασμα από τη συλλογή διηγημάτων *Το μεγάλο Συναξάρι* με τον τίτλο «Το μπουρίνι» και ένα από το διήγημα «Τα χταποδάκια». Στον φιλόλογο της τάξης προτείνονται οδηγίες διδασκαλίας μόνο για «Τα χταποδάκια» (Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο, 2009: 194), ενώ στο

[βιβλίο του εκπαιδευτικού](#) δεν υπάρχει καμιά αναφορά στον Μ. Καραγάτση και το έργο του. Με τη μελέτη του έργου αυτού οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με ένα από τα ωραιότερα μυθιστορήματα των συγγραφέων αυτής της γενιάς, καθώς και με μια εποχή σε γενικές γραμμές άγνωστη στους ίδιους, την εποχή του Μεσοπολέμου. Τέλος, το έργο διαθέτει μεγάλη ποικιλία ανθρώπινων χαρακτήρων, οι οποίοι προσφέρονται για τη μελέτη των έμφυλων στερεοτύπων.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Όπως προβλεπόταν στο αρχικό σενάριο, η εμπλοκή των μαθητών στη μελέτη ενός μυθιστορήματος όπως ο *Γιούγκερμαν*, σηματοδοτεί τη γνωριμία τους με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του μυθιστορήματος και μάλιστα του μυθιστορήματος με στοιχεία νατουραλισμού. Η επαφή τους, κατά την προηγούμενη σχολική χρονιά, με τη διδακτική ενότητα «Τα φύλα στη Λογοτεχνία» δημιουργεί το πρόσφορο έδαφος για τη μελέτη των έμφυλων στερεοτύπων που ανιχνεύονται εντός του μυθιστορήματος. Τα πολλά πρόσωπα που σκιαγραφούνται στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα και περιστρέφονται γύρω από τον κεντρικό ήρωα μπορούν να παράσχουν στοιχεία για τα κοινωνικά στερεότυπα τα που σχετίζονται με το φύλο τους.

Από την άλλη, στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, στην ενότητα του σχολικού εγχειριδίου «Βιογραφικά είδη», υπάρχουν δραστηριότητες με τον τίτλο «[Θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση](#) (σχετικά με τον χαρακτηρισμό ατόμου, τις στερεότυπες αντιλήψεις, το φυλετικό και κοινωνικό ρατσισμό)» (*Έκφραση-έκθεση για το γενικό λύκειο*, τεύχος Β': 119-126). Συγκεκριμένα, υπάρχει δραστηριότητα που αναφέρεται στα στερεότυπα για τα δύο φύλα, όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από την ελληνική κοινωνία ([ό.π.: 124](#)). Επομένως, με τον συνδυασμό των δύο αυτών μαθημάτων και με τη συνδρομή του μαθήματος της πληροφορικής, πραγματοποιήθηκε το παρόν διαθεματικό σενάριο, με σημείο αναφοράς το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Με την εφαρμογή του σεναρίου αυτού επιδιώχθηκε, σύμφωνα και με το αρχικό σενάριο, η ενεργητική εμπλοκή των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας με έναν σαφή προσανατολισμό. Οι μαθητές, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της προηγούμενης σχολικής χρονιάς ήρθαν σε επαφή με έναν διαφορετικό τρόπο προσέγγισης της λογοτεχνίας σε σχέση με το παρελθόν, όπως προβλέπεται από το νέο πρόγραμμα σπουδών (ΦΕΚ Β΄ 1562/27-6-2011, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου), συνεχίζουν την πορεία αυτή και ενισχύεται η εμπλοκή τους στη μελέτη της λογοτεχνίας με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Έτσι, αναλαμβάνουν οι ίδιοι, σε κάποιο βαθμό, την πορεία της μελέτης, με αναζήτηση ψηφιακού υλικού στο διαδίκτυο, με οργάνωση, αξιολόγηση και αξιοποίηση του υλικού αυτού και παρουσίασή του στην ολομέλεια της τάξης, καθώς και με τη χρήση λογισμικών Web 2.0, τα οποία ως στόχο έχουν τη μετατόπιση των ίδιων των μαθητών από τη θέση των παραδοσιακών αναγνωστών της λογοτεχνίας στη θέση του κριτικών αναγνωστών αυτής.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Β΄ Λυκείου:

Μ. Καραγάτσης, «[Γιούγκερμαν](#)»

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Μη λογοτεχνικά κείμενα

Δούκα, Μ. 2000. [Ένας αντι-σχολικός συγγραφέας](#). *Νέα Εστία*, τ. 148, τχ. 1729: 845-849.

Μικέ, Μ. Έμφυλη και φυλετική διαφορά στον Γιούγκερμαν. Εισαγωγή στο Μ. Καραγάτσης, *Ο Γιούγκερμαν και τα στερνά του*, 11-32. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2007²⁶.

Βίντεο

Εμείς οι Έλληνες: [«Επεισόδιο 6^ο: Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο 1922-1940»](#) (You Tube)

[Γιούγκερμαν](#): Τα δεκαεπτά (17) επεισόδια της τηλεοπτικής σειράς, παραγωγής 2007-2008 (Greek-Movies).

Ιστοσελίδες

ΕΑΠ: [Η πεζογραφία της γενιάς του '30](#),

Εθνικό Κέντρο Βιβλίου: [Ο παντοτινά νέος Καραγάτσης, Οι σχέσεις των φύλων, 1908-2008: Εκατό χρόνια από τη γέννησή του Μ. Καραγάτση](#)

in2life: Κόκουβας, Γ. [«Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου: Πάμε σαν άλλοτε...»](#)

ΠΟ.Θ.Ε.Γ.: Μπερλής, Α. [«Μ. Καραγάτσης»](#)

[Σελίδα](#) για τον Μ. Καραγάτση στο Facebook

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά την πρώτη ώρα της εφαρμογής του σεναρίου, οι μαθητές βρέθηκαν στο εργαστήριο πληροφορικής. Εκεί έγινε ο χωρισμός τους σε έξι ομάδες. Οι πέντε από τις ομάδες αποτελούνταν από τέσσερις μαθητές και η μία από πέντε. Την ημέρα αυτή υπήρχαν αρκετές απουσίες μαθητών, λόγω συμμετοχής τους σε σχολικούς αγώνες, όμως και οι απόντες εντάχθηκαν στις ομάδες. Η δική μου παρέμβαση στον χωρισμό των ομάδων περιορίστηκε στην ύπαρξη τουλάχιστον ενός μαθητή ανά ομάδα που να έχει ευχέρεια στη χρήση των υπολογιστών.

Οι ομάδες, χρησιμοποιώντας έναν λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου Gmail που ανήκε στα μέλη, εισήλθαν στο ιστολόγιο της τάξης. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη τάξη δεν είχε εργαστεί ξανά στο παρελθόν με διαδικτυακή τάξη ή με σενάριο και έτσι οι μαθητές είχαν αρκετές απορίες ήδη από τις προηγούμενες μέρες, όταν τους είχε ανακοινωθεί η έναρξη της εφαρμογής. Με τη

βοήθεια της διδάσκουσας, οι τεχνικές δυσκολίες ξεπεράστηκαν και τα παιδιά βρήκαν το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#) αναρτημένο στη διαδικτυακή τους τάξη.

Σύμφωνα με αυτό, οι ομάδες έπρεπε να περιηγηθούν στη [σελίδα για τον Μ. Καραγάτση](#) στο Facebook και στη [σελίδα-αφιέρωμα](#) του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του συγγραφέα. Κατά την περιήγησή τους, έπρεπε να κρατούν σημειώσεις για τα εξής θέματα: τον άνθρωπο Μ. Καραγάτση, τον συγγραφέα Μ. Καραγάτση και τα θέματα του έργου του. Ακόμη, έπρεπε να σημειώσουν και να κρατήσουν ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από ένα έργο του.

Οι μαθητές εξέφρασαν την απορία τους πώς ένας νεκρός συγγραφέας διαθέτει σελίδα στο Facebook και, με αυτήν την αφορμή, έγινε μία εισήγηση για τον τρόπο με τον οποίο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη λογοτεχνία, για τη δημιουργία κάποιου αφιερώματος, για τη δημιουργία λεσχών ανάγνωσης και μελέτης έργων. Στο σημείο αυτό, ζήτησα από τα παιδιά να ανοίξουν το βιβλίο τους στη [σελίδα](#) του σχολικού βιβλίου στην οποία βρίσκεται το βιογραφικό σημείωμα του συγγραφέα και να συγκρίνουν τον τρόπο παρουσίασης του έντυπου και του ηλεκτρονικού σημειώματος. Ένας μαθητής επισήμανε ότι το έντυπο είναι σύντομο και προσιτό στους μαθητές, ενώ ένας άλλος ότι οι ηλεκτρονικές παρουσιάσεις περιέχουν πολύ μεγαλύτερο σε όγκο υλικό και λεπτομέρειες, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν περιλαμβάνονται στο έντυπο του σχολικού βιβλίου. Σε αυτό συμφώνησαν αρκετοί συμμαθητές του, ενώ συμπλήρωσαν ότι στο ηλεκτρονικό σημείωμα υπάρχει και η δυνατότητα επιλογής, ανάλογα με το τι ψάχνει ο καθένας.

Μέχρι το τέλος της διδακτικής ώρας, οι μαθητές κράτησαν χειρόγραφες σημειώσεις, ώστε να συντάξουν ένα κείμενο σε Word, έκτασης μίας σελίδας περίπου, με βάση τα ζητούμενα του 1^{ου} Φύλλου εργασίας. Επεσήμανα ιδιαίτερα την ανάγκη να κρατήσουν σημειώσεις οι μαθητές που δε διέθεταν σύνδεση στο διαδίκτυο από το σπίτι τους. Επίσης, σημείωσα ότι όποιος/α δεν έχει υπολογιστή στο σπίτι μπορούσε να φέρει χειρόγραφη απάντηση, την οποία θα φωτογράφιζε και θα αναρτούσε στη συνέχεια με τη βοήθειά μου στο ιστολόγιο. Με τη δραστηριότητα αυτή οι μαθητές

είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν σε μεγαλύτερο βάθος αρκετές πτυχές της ζωής και του έργου του συγγραφέα Καραγάτση. Ακόμη, οι μαθητές θα έπρεπε να επιλέξουν και να αξιολογήσουν το υλικό το οποίο θα συμπεριλάμβαναν στην απάντησή τους. Πριν τελειώσει η ώρα, επισήμανα ότι οι εργασίες έπρεπε να αναρτηθούν στο ιστολόγιο της τάξης έως την επόμενη εβδομάδα.

Πραγματικά, τις επόμενες μέρες, ένας-ένας οι μαθητές άρχισαν να ανεβάζουν τις απαντήσεις τους. Ελάχιστα ήταν τα παιδιά που δεν απάντησαν σε αυτήν την εργασία. Μία εργασία μόνο μου δόθηκε χειρόγραφα και, αφού τη φωτογράφισα, την ανάρτησα μαζί με τη μαθήτριά στο ιστολόγιο.¹

2^η ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Την επόμενη μέρα έλαβε χώρα η 2^η διδακτική ώρα του σεναρίου. Κατά την ώρα αυτή, στο αρχικό σενάριο προβλεπόταν η συνεργασία με τον καθηγητή που δίδασκε στην τάξη Νεοελληνική Γλώσσα, όμως αυτό δεν κατέστη δυνατό, διότι το τμήμα μόλις είχε μπει στην ενότητα «Η είδηση και το σχόλιο» και η συγκεκριμένη καθηγήτρια βρίσκεται στο σχολείο μόνο κάποιες ώρες την εβδομάδα, οι οποίες δεν συνέπιπταν με τις ώρες εφαρμογής του σεναρίου. Έτσι, ανέλαβα η ίδια να συζητήσω με τους μαθητές στην ολομέλεια της τάξης για τα στερεότυπα.

Στη διάρκεια αυτής της ώρας χρησιμοποίησα τη μέθοδο του κατευθυνόμενου διαλόγου. Ήδη είχα σημειώσει εκ των προτέρων τους κύριους άξονες προς τους οποίους ήθελα να κατευθυνθεί το μάθημα και η συζήτηση με τους μαθητές, ώστε να υπηρετηθεί το σενάριο με τον καλύτερο τρόπο. Το υλικό για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα το άντλησα κυρίως από τα εξής κείμενα α) [Σειρά παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων των εκπαιδευτικών πολιτικών στο φύλο](#) (Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας) και β) [Τα κοινωνικά προβλήματα των γυναικών στις ανεπτυγμένες χώρες](#) (Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης του

¹ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων τα αρχεία FE1.jpg και FE1.2_doc.

Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών), τα οποία προτείνονταν και στο αρχικό σενάριο.

Αρχικά, ζήτησα από τους μαθητές να μου πουν τι είναι στερεότυπο. Η απάντηση κάποιου μαθητή ήταν ότι «στερεότυπο είναι κάτι που δεν αλλάζει». Τότε ρώτησα τους μαθητές αν γνωρίζουν τι είναι κοινωνικό στερεότυπο. Επειδή αντιλήφθηκα ότι υπήρχε δυσκολία της τάξης να εξηγήσουν το κοινωνικό στερεότυπο, τους ζήτησα να ανοίξουν το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας στη [σελίδα 124](#) και να διαβάσουν τον ορισμό για τις στερεότυπες αντιλήψεις. Αφού διάβασαν τον ορισμό, οι μαθητές άρχισαν να εξηγούν ότι τα στερεότυπα είναι αντιλήψεις τις οποίες δημιουργούμε μέσα στο περιβάλλον στο οποίο ζούμε. Κατόπιν, αναφέρθηκαν στη δύναμη της οικογένειας, του σχολείου, της εκκλησίας, της πολιτείας και της παρέας για τη δημιουργία αυτών των αντιλήψεων. Τους ζήτησα να κρατούν σημειώσεις για όσα λέγονταν γύρω από το θέμα, ενώ παράλληλα σημείωνα στον πίνακα τα σημαντικότερα σημεία της συζήτησης στην τάξη.

Τότε απηύθυνα στην τάξη το ερώτημα σχετικά με τις αντιλήψεις τους γύρω από τα δύο φύλα. Εδώ οι απαντήσεις κινήθηκαν γύρω από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δύο φύλων. Διατυπώθηκε η άποψη, κυρίως από τα κορίτσια, ότι οι γυναίκες σήμερα μπορούν να κάνουν όποιο επάγγελμα επιθυμούν και να σπουδάσουν ό,τι θέλουν. Στο σημείο αυτό παρενέβη η διδάσκουσα για να επισημάνει την ύπαρξη ανδροκρατούμενων και γυναικοκρατούμενων κατευθύνσεων ήδη από το σχολείο, ανδροκρατούμενων και γυναικοκρατούμενων σχολών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, και εντέλει αντίστοιχων επαγγελματιών. Τα κορίτσια εδώ ήθελαν να τονίσουν ότι αυτό δεν είναι αποτέλεσμα κάποιου χαρακτηριστικού εγγενούς στο οποίο υστερούν οι γυναίκες, αλλά αποτέλεσμα κοινωνικού καθορισμού του ρόλου της γυναίκας, πράγμα στο οποίο συμφώνησαν και τα περισσότερα αγόρια. Αυτός ήταν εν πολλοίς και ο επιθυμητός στόχος αυτής της συζήτησης εκ μέρους της διδάσκουσας, δηλαδή να κατανοήσουν τα παιδιά ότι οι επιλογές που κάνουν τα φύλα είναι κατά κύριο λόγο κοινωνικές επιλογές. Επίσης, στόχος αυτής της δραστηριότητας ήταν να

κατανοήσουν τα παιδιά την αλληλοσυμπλήρωση των δύο διδακτικών αντικειμένων της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας, εφόσον τους ζητήθηκε να προσέλθουν στην επόμενη διδακτική ώρα με τις σημειώσεις τις οποίες είχαν κρατήσει κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ώστε να μπορέσουν να επεξεργαστούν τις εργασίες τους στο μάθημα της Λογοτεχνίας.

Στη συνέχεια, ένας μαθητής μίλησε για το κίνημα του φεμινισμού και την υπερβολή που μπορεί να οδηγήσει σε ενδεχόμενη καταπίεση του ανδρικού φύλου. Με την αφορμή αυτή έγινε αναφορά για τη θέση των ανδρών στη σημερινή ελληνική κοινωνία και τους ρόλους που οι άνδρες αναλαμβάνουν σε όλες τις κοινωνικές εκφάνσεις από την οικογένεια ως την πολιτική.

Προς το τέλος της ώρας δόθηκαν προφορικές οδηγίες για την εργασία που έπρεπε να ολοκληρώσουν ως την επόμενη συνάντηση. Οι μαθητές έπρεπε να αναζητήσουν στοιχεία για το λογοτεχνικό κίνημα του νατουραλισμού είτε από το σχολικό τους εγχειρίδιο, είτε από το [Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων](#) (το οποίο τους ενημέρωσα ότι θα το έβρισκαν στο ιστολόγιο της τάξης), είτε από αναζήτηση στο διαδίκτυο ή τη σχολική βιβλιοθήκη. Είχαν έρθει σε μια πρώτη επαφή με τον νατουραλισμό μέσω της μελέτης άλλων έργων (όπως *Η Τιμή και το Χρήμα*) πριν την έναρξη του παρόντος σεναρίου. Εξήγησα ότι η εργασία αυτή και οι σημειώσεις τους για τα έμφυλα στερεότυπα θα ήταν τα εργαλεία τους για τις επόμενες δραστηριότητες του σεναρίου. Αν και κάτι τέτοιο δεν ζητήθηκε, δύο από τις ομάδες ανήρτησαν τις σημειώσεις τους στο ιστολόγιο της τάξης.²

Τέλος, ζήτησα από τις ομάδες που είχαν τέτοια δυνατότητα, να φέρουν στην αίθουσα τα laptop ή τα tablet τους, για να κρατούν σημειώσεις σχετικά με τα έμφυλα στερεότυπα και τα στοιχεία νατουραλισμού από τα αποσπάσματα του *Γιούγκερμαν*, τα οποία θα μελετούσαμε από το βιβλίο τους. Ακόμη, τους ενημέρωσα ότι κάθε

² Βλ. ό.π. τα αρχεία natouralismos.doc και stereotipa_natouralismos.doc.

ομάδα θα έπρεπε να ορίσει έναν αναγνώστη, ο οποίος θα διάβαζε ένα από τα αποσπάσματα του *Γιούγκερμαν* κατά τη διάρκεια της επόμενης διδακτικής ώρας.

3^η ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Την παρούσα ώρα οι ομάδες 1, 2, 3 και 6 είχαν στη διάθεσή τους laptop, ενώ η 4^η και η 5^η ομάδα κρατούσαν χειρόγραφες σημειώσεις. Τους ενημέρωσα ότι το [2^ο φύλλο](#) εργασίας ήταν ήδη αναρτημένο στο ιστολόγιο της τάξης. Παράλληλα, υπενθύμισα ποιες θα ήταν οι δραστηριότητες της τρέχουσας ώρας, λέγοντας ότι ο αναγνώστης κάθε ομάδας θα διάβαζε ένα από τα αποσπάσματα του βιβλίου και οι ομάδες θα σημείωναν στοιχεία σχετικά με δύο άξονες: α) τα έμφυλα στερεότυπα κάθε αποσπάσματος και β) τα στοιχεία νατουραλισμού κάθε αποσπάσματος. Οι σημειώσεις αυτές θα τους χρησίμευαν στη σύνθεση της ομαδικής εργασίας.

Η ανάγνωση των αποσπασμάτων ξεκίνησε. Μία μαθήτρια από την πρώτη ομάδα διάβασε το πρώτο απόσπασμα. Όταν τελείωσε η ανάγνωση, ανέλαβα να δώσω στα παιδιά στοιχεία για το πώς ο *Γιούγκερμαν* βρέθηκε στον Πειραιά και να περιγράψω με συντομία την ως τότε δράση του. Δόθηκε στις ομάδες ένα διάστημα λίγων λεπτών για να κρατήσουν σημειώσεις. Στη συνέχεια, διαβάστηκε το δεύτερο απόσπασμα. Εδώ τα παιδιά ρώτησαν γιατί ο *Γιούγκερμαν* αποκλήθηκε «κόμης» από τον Διευθυντή της τράπεζας και έδωσα τα στοιχεία της καταγωγής του, αλλά επισήμανα και τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποίησε την καταγωγή του για να θαμπώσει τον Διευθυντή και να πάρει τη θέση στην τράπεζα. Αφού οι ομάδες κράτησαν σημειώσεις και για αυτό το απόσπασμα, διαβάστηκε το τρίτο απόσπασμα, το οποίο αναφερόταν στους τρόπους διασκέδασης του *Γιούγκερμαν* και της παρέας του και έδινε κάποια στοιχεία για τα στερεότυπα που επικρατούσαν στον υπόκοσμο κατά την εποχή του Μεσοπολέμου. Οι ομάδες κράτησαν σημειώσεις και από αυτό το απόσπασμα και ξεκίνησε η ανάγνωση του τέταρτου αποσπάσματος, το οποίο δεν πρόλαβε να αναγνωστεί ολόκληρο, καθώς ήταν ώρα να χτυπήσει το κουδούνι. Ρώτησα τους μαθητές αν θα ήθελαν η ανάγνωση των υπόλοιπων αποσπασμάτων να συνεχιστεί στην τάξη. Οι ομάδες προθυμοποιήθηκαν να ολοκληρώσουν την

ανάγνωση του υπόλοιπου τέταρτου αποσπάσματος και του πέμπτου και έκτου μόνες τους και να προχωρήσουν στη σύνθεση της εργασίας τους.³

4^η ώρα (αίθουσα με βιντεοπροβολέα και σύνδεση στο διαδίκτυο, εργαστήριο Φυσικών Επιστημών)

Την ώρα αυτή οι μαθητές παρακολούθησαν από τον βιντεοπροβολέα βίντεο για τον Μεσοπόλεμο από την τηλεοπτική σειρά «Εμείς οι Έλληνες» [«Επεισόδιο 6^ο: Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο 1922-1940»](#). Ακολούθησε συζήτηση για το δράμα της προσφυγιάς και την τιτάνια προσπάθεια του ελληνικού κράτους και της ελληνικής κοινωνίας να αποκαταστήσει όλους αυτούς τους ανθρώπους που βρέθηκαν ξεριζωμένοι σε μια νέα πατρίδα. Στη συνέχεια, προβλήθηκε στον βιντεοπροβολέα η σελίδα: [«Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου: Πάμε σαν άλλοτε...»](#) την οποία η διδάσκουσα διάβασε στην ολομέλεια.

Ακολούθως, ζητήθηκε από τους μαθητές να συνοψίσουν εν συντομία τα χαρακτηριστικά του Μεσοπολέμου. Πολύ εύστοχα τοποθετήθηκαν τα παιδιά και επισήμαναν τη μεταβατικότητα της εποχής και το πόσο η ατμόσφαιρά της επηρέασε τη λογοτεχνία⁴. Υπήρξαν και κάποιοι μαθητές οι οποίοι προσπάθησαν, με αρνητικά σχόλια, να εμποδίσουν τους συμμαθητές τους να εκφράσουν το ενδιαφέρον τους για την εποχή αυτή, όμως οι συμμαθητές τους δεν πτοήθηκαν και μάλιστα κάποιοι ζήτησαν να δούμε και τα άλλα επεισόδια της σειράς. Ωστόσο, ο χρόνος δεν επαρκούσε και έτσι τους παρότρυνα να τα παρακολουθήσουν από το σπίτι, ώστε να ολοκληρώσουμε και τις υπόλοιπες δραστηριότητες που προέβλεπε το [2^ο Φύλλο Εργασίας](#). Συγκεκριμένα, πρότεινα να διαβαστούν σιωπηρά από κάθε μαθητή τα κείμενα για τον Καραγάτση, τα οποία τους μοίρασα σε φωτοτυπία, δηλαδή: 1) το κείμενο της Μάρως Δούκα, [«Ένας αντι-σχολικός συγγραφέας»](#), 2) από το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου το [«Ο παντοτινά νέος Καραγάτσης. Οι σχέσεις των δύο φύλων»](#), 3) το

³ Βλ. ό.π. το αρχείο FE2.doc.

⁴ Τα παιδιά αναφέρονταν κυρίως στον Καρυωτάκη αλλά και στη γενιά του '30.

κείμενο του Άρη Μπερλή, «[Μ. Καραγάτσης](#)» (ΠΟ.Θ.Ε.Γ.). Μετά το τέλος της ανάγνωσης τους ζήτησα να συγκρίνουν αυτά που έγραψαν οι ίδιοι για τον Καραγάτση απαντώντας στο 1^ο Φύλλο Εργασίας και αυτά που μόλις διάβασαν να γράφουν άλλοι συγγραφείς για τον ίδιο συγγραφέα. Όσοι μαθητές έλαβαν τον λόγο στάθηκαν κυρίως στην προσωπική ματιά της Μάρως Δούκα και στην προσέγγιση του Καραγάτση μέσα από το προσωπικό της βίωμα με τα έργα του. Τότε τους ρώτησα αν οι ίδιοι είχαν διαβάσει κάποιο από τα έργα του Καραγάτση, πέραν αυτών που υπάρχουν στο σχολικό βιβλίο. Μόνο ένας μαθητής απάντησε ότι στο παρελθόν προσπάθησε να ξεκινήσει τον *Γιούγκερμαν*, όμως του είχε φανεί πολύ δύσκολος. Στο σημείο αυτό ενημέρωσα τα παιδιά ότι και οι δύο τόμοι του *Γιούγκερμαν* ήταν ήδη αναρτημένοι στο ιστολόγιο και θα μπορούσαν να διαβαστούν.⁵

Η απάντηση του συνόλου της τάξης ήταν ότι στη δεδομένη χρονική στιγμή δεν υπήρχε χρόνος λόγω διαγωνισμάτων, όμως στις διακοπές κάποιοι δήλωσαν ότι θα ξεκινούσαν την ανάγνωση. Στην ερώτησή μου αν κάποιος σκέφτηκε να γράψει για τον Καραγάτση προσεγγίζοντάς τον με τον τρόπο της Δούκα, η απάντηση ήταν αρνητική, αφού, όπως είπαν, τώρα έρχονταν για πρώτη φορά σε επαφή με το έργο του.

Στον χρόνο που απέμενε ως τη λήξη του μαθήματος, προβλήθηκαν στον βιντεοπροβολέα οι απαντήσεις των παιδιών στην εργασία του [1^{ου} Φύλλου Εργασίας](#), οι οποίες ήδη είχαν αναρτηθεί στο ιστολόγιο. Τους ζήτησα να τις συγκρίνουν ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή. Οι μαθητές διαπίστωσαν ομοιότητα ως προς το περιεχόμενο. Η μία χειρόγραφη εργασία, η οποία είχε αναρτηθεί με τη βοήθειά μου στο ιστολόγιο, τους φάνηκε δυσανάγνωστη σε σχέση με τις ηλεκτρονικές εργασίες,

---

⁵ Το λογοτεχνικό έργο μαζί με την εισαγωγή του βρίσκεται αναρτημένο στο Scribd (*Γιούγκερμαν*, Α΄ Τόμος, Β΄ Τόμος) και μολονότι δεν είναι σε δημόσια θέα, όποιος έχει ενεργό λογαριασμό μπορεί να το μεταφορτώσει (κατεβάσει) στον ηλεκτρονικό του υπολογιστή. Επομένως, ο εκπαιδευτικός, αφού το αποθηκεύσει σε μορφή pdf, μπορεί να το αναρτήσει στην πλατφόρμα εργασίας των μαθητών ή να το αποθηκεύσει στους σταθμούς εργασίας.

όμως ως προς το περιεχόμενο ήταν πλήρης. Έτσι, οι μαθητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η μορφή είχε για αυτούς δευτερεύουσα σημασία.

5^η ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Κατά την έναρξη αυτής της ώρας μοιράστηκε σε κάθε μαθητή κάθε ομάδας σε φωτοτυπία το [3^ο Φύλλο Εργασίας](#) με αποσπάσματα του μυθιστορήματος, διαφορετικό για κάθε ομάδα. Αφού θα μελετούσαν τα αποσπάσματα, θα συνέθεταν ένα κείμενο ή μια παρουσίαση για το πρόσωπο που εξετάζαν υπό το πρίσμα της ανδρικής ή γυναικείας του ταυτότητας. Οι ομάδες κράτησαν χειρόγραφες σημειώσεις και την επόμενη διδακτική ώρα τις δακτυλογράφησαν και τις ανήρτησαν στο ιστολόγιο.

Έτσι, η [1^η ομάδα](#) μελέτησε το απόσπασμα των σελίδων 266-281 («Ο Σάββας Σκλαβογιάννης καθόταν... τη στάχτη του τζακιού με την τσιμπίδα») και το πρόσωπο το οποίο μελέτησε ήταν ο Σάββας Σκλαβογιάννης. Κατά τη μελέτη της, η ομάδα διαπίστωσε ότι αρκετές από τις σελίδες του αποσπάσματος αναφέρονταν στον πατέρα των αδελφών Σκλαβογιάννη, ο οποίος, ως αυτοδημιούργητος, έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών του. Οι μαθητές θέλησαν να συμπεριλάβουν αυτήν την παρατήρησή τους στην εργασία τους⁶.

Η [2^η ομάδα](#) μελέτησε τις σελίδες 433-436 («Οι τελευταίες δεκαπέντε μέρες πέρασαν... μα μόνο τη χαρά τη δική του») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που μελέτησε ήταν η Αλκμήνη Γιαγκοπούλου. Εδώ, η ομάδα, η οποία αποτελούνταν εξ ολοκλήρου από μαθήτριες, παρατήρησε ότι η συγκεκριμένη ηρωίδα αναγκάζοταν να κάνει έναν γάμο από προξενιό για να διευκολύνει την αποκατάσταση του αδερφού της, χωρίς όμως να υπάρχει από την πλευρά των μελλόντων συζύγων γνωριμία ή συναισθηματική προσέγγιση. Οι μαθήτριες διατύπωσαν την άποψη ότι αυτή ήταν μια κοινή πρακτική την εποχή του Μεσοπολέμου, αφού οι οικονομικές δυσκολίες των οικογενειών οδηγούσαν σε αυτού του είδους τους συμβιβασμούς.⁷

⁶ Βλ. ό.π. το αρχείο FE3.1.

⁷ Βλ. ό.π. το αρχείο FE3.2.

Η 3^η ομάδα μελέτησε τις σελίδες 212-216 («Ο Γιούγκερμαν περπατούσε σιωπηλός... τις καινούργιες τούτες παρέες») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο με το οποίο ασχολήθηκε ήταν ο Αντώνης Σταβάδος. Η συγκεκριμένη ομάδα αντιλήφθηκε τον υποκριτικό χαρακτήρα του ήρωα και τη διαφορούμενη στάση του προς τα παραστρατήματα της συζύγου του. Οι λέξεις με τις οποίες τον χαρακτήρισαν ήταν «βλάκας» και «καιροσκόπος», αν και ο ίδιος παρουσίαζε τον εαυτό του ως σπουδαίο.

Η 4^η ομάδα μελέτησε τις σελίδες 329-341 («Οι δυο άντρες βρέθηκαν... θα το μάθεις κι αυτό») του μυθιστορήματος και το πρόσωπο του ενδιαφέροντός της ήταν ο Μιχάλης Καραμάνος. Η ομάδα αυτή είχε τη συγκεκριμένη ώρα ένα λιγότερο μέλος, το οποίο είχε καίριο ρόλο στον συντονισμό της και άργησε αρκετά να κινητοποιηθεί, ενώ η συνεργασία τους ήταν ελλιπής, παρά τις δικές μου προσπάθειες. Προς το τέλος της ώρας φάνηκαν να συνειδητοποιούν στοιχεία για τον χαρακτήρα του Καραμάνου και την επίδραση που αυτός άσκησε στον Γιούγκερμαν μέσα από τη μακροχρόνια εργασιακή τους σχέση και αργότερα μέσα από τη φιλία τους.⁸

Η 5^η ομάδα μελέτησε τις σελίδες 460 («Η ομορφιά της Ντίνας ... κάτι σαν χάος μυστηριακό») και 484-487 («Καλημέρα Βάσια... καθώς το τραίνο σιγοκυλούσε πλάι στο κύμα») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο με το οποίο ασχολήθηκε ήταν η Ντάινα Σκλαβογιάννη. Η συγκεκριμένη ομάδα που και αυτή είχε ένα μέλος λιγότερο αυτήν την ώρα, αρχικά εντυπωσιάστηκε από την περιγραφή της εξωτερικής εμφάνισης της ηρωίδας. Μάλιστα, ζήτησαν να μάθουν την ηλικία της και εντυπωσιάστηκαν όταν την πληροφορήθηκαν. Τους ρώτησα ποια η στάση αυτής της κοπέλας απέναντι στον Γιούγκερμαν, έναν άντρα αρκετά μεγαλύτερο από αυτήν. Απάντησαν ότι η στάση της είναι προκλητική και ότι διαφέρει από τα κορίτσια της ηλικίας της. Αν και τονίσαμε την καταγωγή της και το γεγονός ότι από αυτήν αντλεί την αυτοπεποίθησή της, δε συμπεριέλαβαν το στοιχείο αυτό στην απάντησή τους.⁹

⁸ Βλ. ό.π. το FE3.4.

⁹ Βλ. ό.π. το FE3.5.

Η 6^η ομάδα ασχολήθηκε με τις σελίδες 250-255 (Κεφάλαιο Η') και 409-415 («Όλ' αυτά τα γνωστά... δε μιλούσε ποτέ για τη δική του») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που την απασχόλησε ήταν η Βούλα Παπαδέλη. Η ομάδα συνεργάστηκε καλά και δε φάνηκε να δυσκολεύεται να κατανοήσει την προσωπικότητα της Βούλας, καθώς και την καταπίεση που υφίστατο από το οικογενειακό της περιβάλλον στο θέμα των σχέσεων με το άλλο φύλο και στο θέμα του γάμου. Δεν τους διέφυγε και η προσωπική της επανάσταση στην κατάσταση αυτή, μέσα από τη σχέση της με τον Γιούγκερμαν.¹⁰

Προτού εκπνεύσει η ώρα, ορίστηκε η μαθήτρια που θα αναλάμβανε την επόμενη ώρα να δημιουργήσει το προφίλ του Γιούγκερμαν στο Facebook και να δημιουργήσει την κλειστή ομάδα, μέλη της οποίας θα γίνονταν όλα τα πρόσωπα που μελέτησαν οι ομάδες.

6^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Την ώρα αυτή οι μαθητές βρέθηκαν στο εργαστήριο πληροφορικής για να ολοκληρώσουν την εργασία της προηγούμενης ώρας και να την αναρτήσουν στο ιστολόγιο. Αν και στο αρχικό σενάριο προβλεπόταν κατά την ώρα αυτή η παρουσία του καθηγητή της πληροφορικής, προκειμένου να καθοδηγήσει τους μαθητές στη χρήση και τη δημιουργία σελίδων στο Facebook, αυτό δεν κατέστη δυνατό λόγω απουσίας του στην πολήμερη εκδρομή της Γ' Λυκείου.

Πάντως, οι συγκεκριμένοι μαθητές, στο σύνολό τους σχεδόν, διέθεταν προσωπικές σελίδες στο Facebook και αρκετή εμπειρία στη χρήση του. Εξάλλου, είχε προηγηθεί η συζήτηση, κατά την πρώτη ώρα της εφαρμογής, για τη χρήση αυτού του μέσου κοινωνικής δικτύωσης στη λογοτεχνία. Τους είπα, λοιπόν, ότι είχε έρθει η στιγμή να χρησιμοποιήσουμε και εμείς το Facebook διαφορετικά, αυτήν τη φορά στην υπηρεσία του μαθήματος της Λογοτεχνίας.

---

¹⁰ Βλ. ό.π. το FE3.6.

Ως το τέλος αυτής της ώρας, είχε δημιουργηθεί μόνο το προφίλ του Γιούγκερμαν και το προφίλ του Σάββα Σκλαβογιάννη. Οι υπόλοιπες ομάδες θα έφτιαχναν το προφίλ των ηρώων που τους απασχόλησαν στην επόμενη συνάντηση.

7^η και 8^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Την 7^η ώρα, οι ομάδες δημιούργησαν το προφίλ των ηρώων τους οποίους είχαν μελετήσει και ανάρτησαν σε αυτό ένα σύντομο κείμενο για τον καθένα. Εντωμεταξύ, έλαβαν πρόσκληση από την κλειστή ομάδα του Γιούγκερμαν, την οποία αποδέχτηκαν για να γίνουν μέλη της.¹¹ Ταυτόχρονα, είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν και τους χαρακτήρες με τους οποίους ασχολήθηκαν οι υπόλοιπες ομάδες και να θέσουν ερωτήσεις η μία ομάδα στην άλλη για τη σχέση τους με τον Γιούγκερμαν.

Στη συνέχεια, οι μαθητές είχαν διαθέσιμο χρόνο προκειμένου να συνομιλήσουν διαδικτυακά με τον κεντρικό ήρωα του μυθιστορήματος, όπως προβλεπόταν στο συνταγμένο σενάριο. Εδώ, δεν έλειψαν και οι περιπτώσεις μαθητών που θέλησαν να χρησιμοποιήσουν το Facebook με τον κλασικό τρόπο και χρειάστηκε πολλές φορές η επέμβασή μου για να επανέλθουν στη δραστηριότητα του σεναρίου. Η διαδικτυακή συζήτηση κράτησε περίπου δέκα λεπτά. Έπειτα, σύμφωνα με το [4^ο Φύλλο Εργασίας](#) (κοινό για όλες τις ομάδες) τους ζητήθηκε να συντάξουν έναν νέο διάλογο¹², από κοντά αυτήν τη φορά, μεταξύ του ήρωά τους και του Γιούγκερμαν και να συμπληρώσουν κατόπιν τον πίνακα σύγκρισης που τους είχε μοιραστεί σε φωτοτυπία. Τα θέματα της συζήτησης ήταν απλοϊκά, τόσο στον διαδικτυακό όσο και στον φυσικό διάλογο, όμως παρόλα αυτά αναδείχθηκε από τη σύγκριση των δύο μορφών διαλόγου η υπεροχή του φυσικού διαλόγου, καθώς, όπως σημείωσαν οι ομάδες, η δυνατότητα ουσιαστικής επικοινωνίας υπερτερεί στον φυσικό διάλογο, όπως και η αμεσότητα και η ζωντάνια-θεατρικότητα. Οι μαθητές σημείωσαν την απουσία εξωγλωσσικών στοιχείων και της γλώσσας του σώματος στον διαδικτυακό διάλογο. Μόνο στην

¹¹ Βλ. ό.π. τα screenshot1.bmp, screenshot2.bmp και screenshot3.bmp.

¹² Βλ. ό.π. το dialogos.jpg.

κατανόηση του περιεχομένου των δύο μορφών διαλόγου οι ομάδες δεν εντόπισαν διαφορές. Συγκεφαλαιώνοντας, σημείωσαν ότι στον φυσικό διάλογο η συνομιλία είναι πιο άμεση και παραστατική και η κατανόηση των συναισθημάτων των συνομιλητών καθίσταται ευκολότερη.¹³

8^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά την τελευταία ώρα του σεναρίου, οι ομάδες έπρεπε, σύμφωνα με τις δραστηριότητες του τελευταίου [4^{ου} Φύλλου Εργασίας](#), να δημιουργήσουν ένα πολυτροπικό κείμενο με τη βοήθεια του διαδικτυακού λογισμικού [Tagxedo](#). Συγκεκριμένα, αφού επέλεγαν είτε κάποιο απόσπασμα από το έργο που μελέτησαν κατά τη διεξαγωγή του σεναρίου είτε τον διάλογο που συνέταζαν, έπρεπε να δημιουργήσουν ένα συννεφόλεξο. Κατόπιν, χρησιμοποιώντας τις γνώσεις που αποκόμισαν από τη μελέτη του Γιούγκερμαν για τα έμφυλα στερεότυπα της εποχής του μεσοπολέμου και τις γνώσεις τους για τα σύγχρονα έμφυλα στερεότυπα, έπρεπε να συντάξουν ένα σύντομο κείμενο και να το αναρτήσουν στο ιστολόγιο της τάξης. Τρεις μόνο υπολογιστές του εργαστηρίου υποστήριζαν το συγκεκριμένο λογισμικό και έτσι το συννεφόλεξο έγινε από τρεις ομάδες μόνο. Οι ομάδες, στο σύνολό τους όμως, έγραψαν ένα μικρό κείμενο στο οποίο συνέκριναν τα έμφυλα στερεότυπα του Μεσοπολέμου και του σήμερα.¹⁴

Στον χρόνο που απέμενε ως τη λήξη της ώρας, αρκετοί μαθητές ζήτησαν τον λόγο και εκφράστηκαν θετικά για αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος, λέγοντας ότι και οι αδύναμοι μαθητές νοιάζονταν για την έγκαιρη παράδοση των εργασιών και ότι στο πλαίσιο της ομάδας κάθε μαθητής πρόσφερε ό,τι μπορούσε ώστε να ολοκληρωθούν οι δραστηριότητες. Ακόμη, είπαν ότι δεν είχαν ποτέ φανταστεί ότι θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουν το Facebook για να μελετήσουν λογοτεχνία, εκδοχή που τους φάνηκε ενδιαφέρουσα.

¹³ Βλ. ό.π. το pinakas.jpg.

¹⁴ Βλ. ό.π. το FE4.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1^ο (κοινό για όλες τις ομάδες)

1η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

- Επισκεπτόμαστε:
  - α) τη [σελίδα για τον Μ. Καραγάτση](#) στο Facebook (να γίνει σχετική αναζήτηση)
  - β) τη σελίδα [«1998-2008. Εκατό χρόνια από τη γέννησή του Μ. Καραγάτση»](#)
    - Κρατάμε σημειώσεις για τα εξής:
      - α) ο άνθρωπος Μ. Καραγάτσης
      - β) ο συγγραφέας Μ. Καραγάτσης
      - γ) τα θέματα του έργου του
      - δ) ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από ένα έργο του.
- Ατομική Εργασία (για το σπίτι): Συνθέτω ένα κείμενο μιας περίπου δακτυλογραφημένης σελίδας με βάση τους παραπάνω άξονες.

Φύλλο Εργασίας 2ο (κοινό για όλες τις ομάδες)

3^η διδακτική ώρα, αίθουσα διδασκαλίας

Έχουμε τις σημειώσεις μας για τα έμφυλα στερεότυπα (από το προηγούμενο μάθημα) και τον νατουραλισμό (από την ατομική μας έρευνα).

Διαβάζουμε τα αποσπάσματα του σχολικού βιβλίου.

Κρατάμε σημειώσεις για:

- α) τα στοιχεία νατουραλισμού και
- β) τα στερεότυπα που εντοπίζουμε για τα φύλα.

Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε ένα κείμενο με βάση τους παραπάνω άξονες. Το αναρτούμε στο ιστολόγιο.

4^η διδακτική ώρα, Εργαστήριο φυσικής.

- α) Προβολή βίντεο για τον Μεσοπόλεμο από τη σειρά «Εμείς οι Έλληνες» [«Επεισόδιο 6^ο: Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο 1922-1940»](#) και ανάγνωση της σελίδας: [«Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου: Πάμε σαν άλλοτε...»](#)
- β) Ανάγνωση κειμένων για τον Καραγάτση.
- γ) Αξιολόγηση εργασιών πρώτης διδακτικής ώρας.

Φύλλο Εργασίας 3ο Ομάδα 1η

5^η διδακτική ώρα, Αίθουσα Διδασκαλίας

→ Μελετάμε τις σελίδες 266-281 («Ο Σάββας Σκλαβογιάννης καθόταν ... τη στάχτη του τζακιού με την τσιμπίδα») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που μας ενδιαφέρει είναι ο Σάββας Σκλαβογιάννης.

Ξ Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε ένα κείμενο (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου) ή δημιουργούμε μια παρουσίαση (με λογισμικό παρουσιάσεων) με θέμα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προσώπου / ήρωα που μελετήσαμε, υπό το πρίσμα της ανδρικής ή γυναικείας ταυτότητας που αυτός αναδεικνύει μέσα από τη συμπεριφορά του ή από την άποψη που ο Γιούγκερμαν ή ο αφηγητής παραθέτει για αυτόν.

6^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

→ Με βάση τις σημειώσεις μας της προηγούμενης διδακτικής ώρας για το πρόσωπο του μυθιστορήματος το οποίο μελετήσαμε, δημιουργούμε το προφίλ του στο Facebook και συνομιλούμε με τον Γιούγκερμαν διαδικτυακά, αφού δημιουργήσουμε μία κλειστή ομάδα στο Facebook.

Φύλλο εργασίας 3^ο Ομάδα 2η

5^η διδακτική ώρα, αίθουσα διδασκαλίας

→ Μελετάμε τις σελίδες 433-436 («Οι τελευταίες δεκαπέντε μέρες πέρασαν ... μα μόνο τη χαρά τη δική του») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που μας ενδιαφέρει είναι η Αλκμήνη Γιαγκοπούλου.

Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε ένα κείμενο (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου) ή δημιουργούμε μια παρουσίαση (με λογισμικό παρουσιάσεων) με θέμα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προσώπου / ήρωα που μελετήσαμε, υπό το πρίσμα της ανδρικής ή γυναικείας ταυτότητας που αυτός αναδεικνύει μέσα από τη συμπεριφορά του ή από την άποψη που ο Γιούγκερμαν ή ο αφηγητής παραθέτει για αυτόν.

6^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

→ Με βάση τις σημειώσεις μας της προηγούμενης διδακτικής ώρας για το πρόσωπο του μυθιστορήματος το οποίο μελετήσαμε, δημιουργούμε το προφίλ του στο Facebook και συνομιλούμε με τον Γιούγκερμαν διαδικτυακά, αφού δημιουργήσουμε μία κλειστή ομάδα στο Facebook.

Φύλλο εργασίας 3^ο Ομάδα 3^η

5^η διδακτική ώρα, αίθουσα διδασκαλίας

→ Μελετάμε τις σελίδες 212-216 («Ο Γιούγκερμαν περπατούσε σιωπηλός ... τις καινούργιες τούτες παρέες») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που μας ενδιαφέρει είναι ο Αντώνης Σταβάδος.

≡ Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε ένα κείμενο (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου) ή δημιουργούμε μια παρουσίαση (με λογισμικό παρουσιάσεων) με θέμα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προσώπου/ ήρωα που μελετήσαμε, υπό το πρίσμα της ανδρικής ή γυναικείας ταυτότητας την οποία αυτός αναδεικνύει μέσα από τη συμπεριφορά του ή από την άποψη την οποία ο Γιούγκερμαν ή ο αφηγητής παραθέτει για αυτόν.

6^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

→ Με βάση τις σημειώσεις μας της προηγούμενης διδακτικής ώρας για το πρόσωπο του μυθιστορήματος το οποίο μελετήσαμε, δημιουργούμε το προφίλ του στο Facebook και συνομιλούμε με τον Γιούγκερμαν διαδικτυακά, αφού δημιουργήσουμε μία κλειστή ομάδα στο Facebook.

Φύλλο Εργασίας 3ο Ομάδα 4η

5^η διδακτική ώρα, αίθουσα διδασκαλίας

→ Μελετάμε τις σελίδες 329-341 («Οι δυο άντρες βρέθηκαν ... θα το μάθεις κι αυτό») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που μας ενδιαφέρει είναι ο Μιχάλης Καραμάνος.

Ξ Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε ένα κείμενο (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου) ή δημιουργούμε μια παρουσίαση (με λογισμικό παρουσιάσεων) με θέμα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προσώπου / ήρωα που μελετήσαμε, υπό το πρίσμα της ανδρικής ή γυναικείας ταυτότητας την οποία αυτός αναδεικνύει μέσα από τη συμπεριφορά του ή από την άποψη που ο Γιούγκερμαν ή ο αφηγητής παραθέτει για αυτόν.

6^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

→ Με βάση τις σημειώσεις μας της προηγούμενης διδακτικής ώρας για το πρόσωπο του μυθιστορήματος το οποίο μελετήσαμε, δημιουργούμε το προφίλ του στο Facebook και συνομιλούμε με τον Γιούγκερμαν διαδικτυακά, αφού δημιουργήσουμε μία κλειστή ομάδα στο Facebook.

Φύλλο Εργασίας 3ο Ομάδα 5η

5^η διδακτική ώρα, αίθουσα διδασκαλίας

→ Μελετάμε τις σελίδες 460 («Η ομορφιά της Ντίνας ... κάτι σαν χάος μυστηριακό») και 484-487 («– Καλημέρα Βάσια. ... καθώς το τραίνο σιγοκυλούσε πλάι στο κύμα») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που μας ενδιαφέρει είναι η Ντάινα Σκλαβογιάννη.

Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε ένα κείμενο (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου) ή δημιουργούμε μια παρουσίαση (με λογισμικό παρουσιάσεων) με θέμα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προσώπου / ήρωα που μελετήσαμε, υπό το πρίσμα της ανδρικής ή γυναικείας ταυτότητας την οποία αυτός αναδεικνύει μέσα από τη συμπεριφορά του ή από την άποψη που ο Γιούγκερμαν ή ο αφηγητής παραθέτει για αυτόν.

6^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

→ Με βάση τις σημειώσεις μας της προηγούμενης διδακτικής ώρας για το πρόσωπο του μυθιστορήματος το οποίο μελετήσαμε, δημιουργούμε το προφίλ του στο Facebook και συνομιλούμε με τον Γιούγκερμαν διαδικτυακά, αφού δημιουργήσουμε μία κλειστή ομάδα στο Facebook.

Φύλλο Εργασίας 3ο Ομάδα 6η

5^η διδακτική ώρα, αίθουσα διδασκαλίας

→ Μελετάμε τις σελίδες 250-255 (Κεφάλαιο Η') και 409-415 («Όλ' αυτά τα γνωστά ... δε μιλούσε ποτέ για τη δική του») του μυθιστορήματος. Το πρόσωπο που μας ενδιαφέρει είναι η Βούλα Παπαδέλη.

Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε ένα κείμενο (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου) ή δημιουργούμε μια παρουσίαση (με λογισμικό παρουσιάσεων) με θέμα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προσώπου / ήρωα που μελετήσαμε, υπό το πρίσμα της ανδρικής ή γυναικείας ταυτότητας που αυτός αναδεικνύει μέσα από τη συμπεριφορά του ή από την άποψη που ο Γιούγκερμαν ή ο αφηγητής παραθέτει για αυτόν.

6^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

→ Με βάση τις σημειώσεις μας της προηγούμενης διδακτικής ώρας για το πρόσωπο του μυθιστορήματος το οποίο μελετήσαμε, δημιουργούμε το προφίλ του στο Facebook και συνομιλούμε με τον Γιούγκερμαν διαδικτυακά, αφού δημιουργήσουμε μία κλειστή ομάδα στο Facebook.

Φύλλο Εργασίας 4^ο (κοινό για όλες τις ομάδες)

7^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

Ομαδική Εργασία

Συνθέτουμε έναν εντελώς νέο διάλογο ανάμεσα στον δικό μας ήρωα/ ηρωίδα με τον Γιούγκερμαν. Ο διάλογος αυτός γίνεται από κοντά και όχι διαδικτυακά.

Συγκρίνουμε τους δύο διαλόγους (φυσικό και διαδικτυακό) ως προς τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Πίνακας σύγκρισης

Χαρακτηριστικά	Διάλογος/συνομιλία μέσω Facebook	Διάλογος/συνομιλία με φυσική παρουσία
Δυνατότητα ουσιαστικής επικοινωνίας		
Αμεσότητα		
Ζωντάνια / Θεατρικότητα		
Χρήση εξωγλωσσικών στοιχείων επικοινωνίας		
Γλώσσα σώματος		
Κατανόηση του περιεχομένου συνομιλίας		
Κατανόηση της συναισθηματικής		

	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i></p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
<p>Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</p> <p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</p> <p>Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>		

κατάστασης του συνομιλητή		
Γράψτε στα παρακείμενα πλαίσια ποια είναι, σε γενικές γραμμές, η άποψή σας για τις δύο αυτές μορφές επικοινωνίας/ συνομιλίας.		

8^η διδακτική ώρα, εργαστήριο πληροφορικής

Ομαδική Εργασία

- α) δημιουργούμε μια εικόνα με το διαδικτυακό λογισμικό [Tagxedo](#), χρησιμοποιώντας λέξεις ή αποσπάσματα κειμένου από το μυθιστόρημα ή / και από τον διάλογο που δημιουργήσαμε.
- β) συνθέτουμε ένα κείμενο, στο οποίο αποτυπώνονται τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των φύλων κατά την εποχή του μεσοπολέμου και κατά τη σημερινή εποχή στην Ελλάδα.

Προτεινόμενη εικόνα εργασίας

Tagxedo	Tagxedo

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κείμενο	Κείμενο
για τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των φύλων στην εποχή του μεσοπολέμου στη χώρα μας	για τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των φύλων στην εποχή μας στη χώρα μας

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο αυτό θα μπορούσε να παρουσιαστεί σε μία σχολική εκδήλωση αφιερωμένη στο συγγραφέα Καραγάτση, στη ζωή και το έργο του. Με την προοπτική της παρουσίασης των εργασιών, οι μαθητές αποκτούν πιο ισχυρό κίνητρο για τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες. Η εκδήλωση θα μπορούσε να πλαισιωθεί και με μουσικές επιλογές της εποχής του μεσοπολέμου, ώστε οι μαθητές να εξοικειωθούν με αυτήν, μέσω ακόμη μίας μορφής τέχνης.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παρόν σενάριο εφαρμόστηκε σε μία τάξη άπειρη σε αυτό τον τρόπο διδασκαλίας, αρκετά μεγάλη και ετερόκλητη ως προς τα ενδιαφέροντα και τις επιδόσεις των μαθητών. Επιπλέον, έχει έναν μεγάλο αριθμό παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες. Ένα επιπλέον πρόβλημα ήταν ο απομακρυσμένος τόπος κατοικίας αρκετών παιδιών και η δυσκολία συνεργασίας τους εκτός σχολικού ωραρίου. Για τον λόγο αυτόν, έγινε προσπάθεια οι δραστηριότητες να εκπονούνται εντός του προβλεπόμενου ωραρίου, με εξαίρεση την ολοκλήρωση του 2^{ου} Φύλλου Εργασίας μετά από συμφωνία με τα παιδιά. Επίσης, η χρήση του Facebook ελλόχευε κινδύνους και απαιτούσε συνεχή εγρήγορση εκ μέρους μου. Η αδυναμία αξιοποίησης του καθηγητή της πληροφορικής υπήρξε ακόμη ένα αδύνατο σημείο κατά την εφαρμογή. Ωστόσο, η τελική αποτίμηση, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μόνο θετική μπορεί να είναι, διότι έδωσε την ευκαιρία στο σύνολο της τάξης να εμπλακεί σε μία εκπαιδευτική διαδικασία με διαθεματικό προσανατολισμό και με αξιοποίηση ενός μέσου κοινωνικής δικτύωσης, το οποίο οι μαθητές χρησιμοποιούν κατά κόρον.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αποστολίδου, Β. 2012. *Η λογοτεχνία στα νέα περιβάλλοντα των ΤΠΕ: Κυβερνολογοτεχνία και e-books, ψηφιακές κοινότητες αναγνωστών, δημιουργική γραφή και αφήγηση στον ψηφιακό κόσμο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Βιβλίο Εκπαιδευτικού του μαθήματος «Εφαρμογές Πληροφορικής Υπολογιστών».

Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Ψηφιακού σχολείου:

<http://ebooks.edu.gr/modules/document/document.php?course=DSGL-B118&download=/4c6a9a378xqq/4c6a9acakwem>

Καραγάτσης, Μ. 2007 (1938). *Γιούγκερμαν Α΄*. (Εικοστή έκτη έκδοση). Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» Ι.Δ. Κολλάρου & Σιας Α.Ε.

Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γενικό Λύκειο (Σχολικό έτος 2009-2010). Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Πετρουλάκη Κ., Βρυώνης Μ., Ντιναπόγιας Α., & Τσιριγώτη Α. (2008). Σειρά παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων των εκπαιδευτικών πολιτικών στο φύλο. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας: http://www.kethi.gr/attachments/132_PARAKOLOUTHISI_EKPAIDEUTIKWN_PO_LITIKWN_FYLO.pdf (24/12/2013)

ΦΕΚ Β΄ 1562/27-6-2011, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου.

http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-A111/%CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%A3-%CE%91%CE%A0%CE%A3/programma_spoudon_ne_logot_new.pdf

Τσαούση, Α. (2006). Τα κοινωνικά προβλήματα των γυναικών στις ανεπτυγμένες χώρες. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Τμήματος Μεθοδολογίας, Ιστορίας και

Θεωρίας της Επιστήμης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών:

<http://www.phs.uoa.gr/~ahatzis/SGH08.pdf> (24/12/2013)